

APSTIPRINĀTS

ar Rūjienas novada domes 2012.gada 19.jūlija lēmumu (protokols Nr.7, 48#)

Rūjienas novada domes priekšsēdētājs _____ Guntis Gladkins

Rūjienas novada dome

Rūjienas novada teritorijas plānojums

2012.-2024.gadam

APPLŪSTOŠO TERITORIJU NOTEIKŠANA

IZPILDĪTĀJS: L.ENĢELE

Konsultāciju uzņēmums „Grupa 93”

2011.GADS

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Saturs

levads	3
1. Aizsargjoslu likumā un Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodikā dotie nosacījumi aizsargjoslu un applūstošo teritoriju noteikšanai.....	4
2. Applūstošo teritoriju noteikšanai Rūjienas novadā izmantotie kritēriji	4
2.1. Applūstošās un plūdu riska teritorijas un virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas pašlaik spēkā esošajā Rūjienas novada teritorijas plānojumā	5
2.2. Rūjienas novada applūstošo un pārmitro teritoriju īpatnības	6
2.3. Applūstošo un plūdu riska teritoriju noteikšanai izmantotie kritēriji	7
2.4. Applūstošo teritoriju attēlošana grafiskajā materiālā un robežas.....	8
3. Rūjienas novadā esošo applūstošo teritoriju raksturojums	8
3.1. Bioloģiski vērtīgas teritorijas.....	8
3.2. Ietekmētās un daļēji pārveidotās teritorijas.....	9
3.3. Applūstošo teritoriju izmantošana	9
4. Plūdu riska un citas pārmitrās teritorijas.....	10
4.1. Plūdu riska teritorijas.....	10
4.2. Teritorijas ar apgrūtinātu virszemes ūdeņu noteci un meliorācijas sistēmu regulētu ūdens režīmu.....	11
Secinājumi un priekšlikumi applūstošo teritoriju apsaimniekošanai	11
Informācijas avoti	12
Pielikumi	13
1. pielikums Raksturīgākie Rūjienas novada applūstošo teritoriju attēli.....	13
2. pielikums Rūjienas novada applūstošo un plūdu riska teritorijas.....	20

Ievads

Darbs veikts Rūjienas novada teritorijas plānojuma 2012.-2024.gadam izstrādes vajadzībām.

Lai noteiktu applūstošo teritoriju saskaņā ar Aizsargjoslu likumu un Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodiku (Ministru kabineta noteikumi Nr.406, 03.06.2008.):

1. dabā apsekoti Rūjas upes krasti Rūjienas pilsētas robežās ietilpstošajā garumā,
2. pārējā novada teritorijā upju (Rūjas, Sedas, Oļas, Palmutes, Sapašas, Virķītes, Silupītes) krasti apsekoti izlases veidā apdzīvotās vietās u.c.,
3. izvērtēta informācija pašlaik spēkā esošajā Rūjienas novada teritorijas plānojumā, kā arī aprēķinātā 10% plūdu riska augstuma atzīme Rūjienas pilsētā un hidroloģisko novērojumu dati stacijās „Burtnieki”, „Vilnīši”, „Oleri”,
4. uz ortofoto kartes, izmantojot arī PSRS Ģenerālštāba topogrāfiskās kartes ar mēroga noteiktību 1:10 000 augstuma līnijas un augstuma atzīmes, attēlota applūstošās teritorijas un plūdu riska teritorijas robežas,
5. pārskatā sniegta informācija par Rūjienas novada teritorijā izmantotajiem kritērijiem applūstošo teritoriju noteikšanai, raksturota applūstošā teritorija no bioloģiskā viedokļa, kā arī sniegti priekšlikumi applūstošās teritorijas izmantošanas plānošanai un virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas noteikšanai.

Darbā izmantotas L. Eņģeles fotogrāfijas.

Darba autore L. Eņģele ir augu sugu un biotopu aizsardzības jomā (vaskulārie augi, meži un virsāji, purvi, zālāji, tekoši saldūdeņi, stāvoši saldūdeņi, jūras piekraste, alas, atsegumi un kritenes) sertificēta eksperte, sertifikāta Nr.018, izsniegts Dabas aizsardzības pārvaldē 18.06.1010.

1. Aizsargjoslu likumā un Virszemes ūdensojektu aizsargjoslu noteikšanas metodikā dotie nosacījumi aizsargjoslu un applūstošo teritoriju noteikšanai

Aizsargjoslu likums nosaka, ka aizsargjoslas ir noteiktas platības, kuru uzdevums ir aizsargāt dažāda veida (gan dabiskus, gan mākslīgus) objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību vai pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes (1.panta 1.punkts). Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas, tostarp arī virszemes ūdensojektu aizsargjoslas, tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas (5.pants). Virszemes ūdensojektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūstošajās teritorijās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Aizsargjoslu likuma 7.panta 2.daļā ir noteikti minimālie virszemes ūdensojektu aizsargjoslu platumi atbilstoši ūdensteces garumam, ūdenstilpes platībai, atrašanās vietai lauku apvidos vai ciemā, vai pilsētā, kā arī specifiskos gadījumos - ja krastu veido vienlaidu dambis, mākslīgiem ūdensobektiem, uz salām un pussalām un applūstošajās teritorijās.

Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu **applūstošā teritorija** ir ūdensteces ielejas vai ūdenstilpes ieplakas daļa, kura palos vai plūdus pilnīgi vai daļēji applūst un kuras platumš ūdensteces vai ūdenstilpes aizsardzības nolūkos tiek noteikts vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā atbilstoši likumā noteiktajai un Ministru kabineta apstiprinātajai metodikai (1.panta 11.punkts). Gan lauku apvidos, gan ciemos un pilsētās aizsargjoslā jāiekļauj visa applūstošā teritorija (7.panta 2.daļa).

Saskaņā ar Virszemes ūdensojektu aizsargjoslu noteikšanas metodiku (Ministru kabineta noteikumi Nr.406, 03.06.2008., turpmāk - MK apstiprinātā metodika) virszemes ūdensobektiem aizsargjoslas nosaka pa izteiktām kontūrām dabā, piemēram, reljefu (izteiktām zemes virsmas augstuma izmaiņu vietām), ceļiem, ielām, meža nogabalu robežām, kvartālistīgām, grāvjiem, kultivēto pļavu un aramzemes lauku robežām, apbūvētu vai labiekārtotu teritoriju robežām vai pa iedomātu līniju, ievērojot Aizsargjoslu likuma 7.pantā noteiktās prasības.

Saskaņā ar MK apstiprināto metodiku, nosakot teritorijas plānojumā applūstošo teritoriju, ņem vērā:

1. dabā konstatējamās regulāra applūduma pazīmes, piemēram, attekas un vecupes, atlikuši applūduma fragmenti, lāmas un peļķes, augsnes pārmitrums, mitrumu mīloši augi un palienēm tipiskas augu sabiedrības, aluviāla augsne uz aluviāliem un limniskiem nogulumiem, sanesu materiāls (smiltis, dūņas, ūdensaugu atliekas),
2. dabā konstatējamās regulāri applūstošo teritoriju robežas, kas izveidojušās tiešas ūdens iedarbības vai saimnieciskas darbības dēļ, piemēram, izteikta robeža reljefā, dambis, valnis, uzbērums,
3. esošās infrastruktūras, hidrotehniskās un civilās būvniecības radīto ietekmi uz palienes mitruma režīmu un dabīgo veģetāciju teritorijās, kurās ir daļēji vai pilnīgi izmainīties mitruma režīms,
4. metodikā norādītos inženiertehniskos aprēķinus, ja applūstošo teritoriju nevar noteikt atbilstoši pazīmēm dabā.

2. Applūstošo teritoriju noteikšanai Rūjienas novadā izmantotie kritēriji

Atbilstoši Latvijas teritorijas iedalījums upju baseinu apgabalos¹ Rūjienas novads atrodas Gaujas baseina apgabalā. Novada hidrogrāfisko tīklu veido Salacas baseina upes:

1. Rūja un tās pietekas Saprāša (Pestava), Raudava, Melnupīte, Vesperupīte (Silupīte, Arakste), Kolkupīte, Virķīte (Virķe), Palmute, Oļa, Rūjas muižas strauts, Vidzemnieku grāvis, Maiģupīte, Kurkužupīte, Laņģupīte (Nabiņupīte, Sutra), Juldurga, Acupīte,
2. Seda un tās pieteka Āžupīte,
3. Ramata un tās pietekas Mālgrāvis, Svērdele,
4. citas mazās upītes un strauti, piemēram, Melderupīte, Dadžupīte, Kucenu grāvis, Kuņķupīte, Purupīte, Rauķgrāvis, Krāņupīte u.c., kā arī meliorācijas grāvji.

Novada nozīmīgākās ūdenstilpes ir Laņģezers un Arakstes, Lodes, Virķēnu dzirnavezeri, Staklīšu dīķis, bijušās zivju audzētavas "Rūja" dīķi (470ha platībā) praktiski nosusināti. Lielākā bijušo dīķu platība, tagad ir aizaugusi ar krūmiem un kokiem.

¹ Noteikts Ūdens apsaimniekošanas likumā.

Hidroloģisko novērojumu stacijā „Vilniši”, kas atrodas Rūjas krastā Ķonu pagastā aptuveni 1km leļpus Rūjienas pilsētas robežas, 1977.-2011. g. veikto novērojumu laikā maksimālā ūdens līmeņa atzīme **45,73m BS** ir novērota 1978.g. Savukārt 2010.gadā sasniegta par 32cm, bet 2011.gadā - par 28cm zemāka ūdens līmeņa atzīme, attiecīgi **45,41m BS** un **45,44m BS**.

Hidroloģisko novērojumu stacijā „Oleri”, kas atrodas Sedas krastā Jeru pagastā pie autoceļa Valmiera-Rūjiena tilta, 1977.-2011.g. veikto novērojumu laikā maksimālā ūdens līmeņa atzīme **44,68m BS** ir novērota 1994.gadā. Taču 2010.gadā ir sasniegts tikai par 8cm zemāks, bet 2011.gadā - par 5cm zemāks ūdens līmenis, attiecīgi **44,60m BS** un **44,63m BS**.

2.1. Applūstošās un plūdu riska teritorijas un virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas pašlaik spēkā esošajā Rūjienas novada teritorijas plānojumā

Pēc vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas beigām Rūjienas novada teritorijas plānojums kā saistošie noteikumi apstiprināts 2009.gada 13.augustā un ietver Rūjienas pilsētas teritorijas plānojumu (apstiprināts 12.07.2007.), Vilpulkas pagasta teritorijas plānojumu (apstiprināts 21.12.2007.), Lodes pagasta teritorijas plānojumu (apstiprināts 24.05.2007.), Jeru pagasta teritorijas plānojumu (apstiprināts 29.06.2005.) un Ipiķu pagasta teritorijas plānojumu (apstiprināts 15.07.2005.).

Grozījumi Aizsargjoslu likumā, kas attiecas uz applūstošo teritoriju robežu noteikšanu un aprobežojumiem tajās, stājās spēkā 2008.gada 1.aprīlī, tātad pēc Rūjienas novadā ietilpstošo pagastu teritoriju plānojumu apstiprināšanas. Līdz minēto grozījumu izdarīšanai Aizsargjoslu likumā bija noteikts, ka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā lauku apvidos jāiekļauj periodiski applūstošās palienes. Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma prasībām līdz 2008.gada 1.aprīlim būtiski būvniecības ierobežojumi pastāvēja virszemes ūdensobjektu 10m aizsargjoslās, kā arī aizsargjoslās ietilpstošajās teritorijās ar applūdinājuma varbūtību vismaz reizi simts gados.

Ministru kabineta noteiktās prasības vietējo pašvaldību plānojuma sastāvam un tajā iekļaujamajai informācijai ir vairākkārt mainījušās, taču jau „Noteikumos par teritoriju plānojumiem” (MK noteikumi Nr.62, 28.02.1998.) bija iekļauta arī prasība noteikt aizsargjoslas un teritorijas, kurās ir ierobežota attīstība mūsdienu ģeoloģisko procesu dēļ, tostarp applūstošās un pārpurvotās teritorijas. Rūjienas novadā ietilpstošo pagastu un pilsētas teritorijas plānojumu atkārtotas apstiprināšanas laikā (2005., 2007.gads) spēkā esošie Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi ietvēra prasību, ka nosakot teritorijas plānoto (atļauto izmantošanu) un izmantošanas un apbūves noteikumus, ir jāņem vērā arī riska teritorijas un būvniecībai nelabvēlīgās teritorijas, kā arī teritorijas, kurām nepieciešama īpaša inženiertehniskā sagatavošana (MK noteikumi Nr.883, 19.10.2004.).

Rūjienas pilsēta

Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ir minēts, ka Rūjas ieleja pavasaros un atsevišķos gados arī vasarās ir aplūstoša. Tā sāk pārplūst pie ūdens līmeņa 44,50m Baltijas jūras sistēmā, kritiskā atzīme ir 45,73m BS. Rūjienas pilsētas robežas maksimālais ūdens līmenis:

1. ar 50% varbūtību (teritorija tiek appludināta reizi divos gados) mainās no 45,66m BS rietumos līdz 46,50m BS austrumos;
2. ar 10% varbūtību (teritorija tiek appludināta reizi desmit gados) mainās no 45,52m BS rietumos līdz 47,36m BS austrumos;
3. ar 1% varbūtību (teritorija tiek appludināta reizi simts gados) mainās no 47,29m BS rietumos līdz 48,13m BS austrumos.

Plānotās (atļautās) izmantošanas un aizsargjoslu kartē ir norādīta plūdu riska teritorija, kas ietver Rūjas neapbūvēto palieni, kā arī zemas applūstošas lauksaimniecības un meža zemju platības uz pilsētas rietumu robežas un esošās apbūves teritorijas Sporta, Ganību, Brīvības, Upes, Valdemāra, Ķieģeļu, Mednieku, Poruka, Lejas, Krasta ielu apkārtnē. Neapbūvētajās plūdu riska teritorijās plānotā (atļautā) izmantošana noteikta galvenokārt parku (rekreācijas) teritorijas. Atsevišķās vietās ir plānota apbūves teritoriju paplašināšanās plūdu riska teritorijā, taču jaunas apbūves teritorijas plūdu riska zonā pašlaik nav plānotas. Rūjas upei un vecupēm ir noteikta 10m plata aizsargjosla.

Vilpulkas pagasts

Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ir minēts, ka Rūjai ir raksturīgi pavasara pali, rudenos - uzplūdieni (strauja, īslaicīga upes ūdenslīmeņa paaugstināšanās). Paliens sāk pārplūst pie ūdens līmeņa 44,50m BS. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos Rūjai, Pestavai, Palmutei, Virķītei apdzīvotās vietās ir noteikta 20m aizsargjosla, kas ir platāka nekā likumā noteiktie minimāli nepieciešamie 10m. Ārpus apdzīvotām vietām aizsargjoslu platumi ir noteikti atbilstoši Aizsargjoslu likumā minētajiem minimālajiem platumiem - Rūjai 100m, Pestava, Palmute, Virķīte - 50m, pārējām ūdenstecēm un ūdenstilpēm - 10m.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas vienlaikus ir noteiktas arī kā būvlaides, kā arī pie ūdenstecēm ar izteiktu periodiski aplūstošu palieni būvniecība ir aizliegta ne mazāk

kā visas upes palienes platumā, līdz ūdens līmenim neatkarīgi no iepriekšējos punktos noteiktā minimālā aizsargjoslas platumā. Applūdums jānosaka, veicot topogrāfisko un hidroloģisko uzmērīšanu un attēlojumu mērogā precizitātē 1:500. Atzinumu par applūduma teritoriju paraksta sertificēts speciālists, kam izsniegts sertifikāts „Meliorācijas sistēmu projektēšana un hidrobūvju ekspertīze” vai VA „Latvijas vides, ģeoloģijas un metroloģijas aģentūras” izziņa.

Plānotās (atļautās) izmantošanas kartē redzams, ka Rūjas aizsargjoslā daļēji ir ietverta arī paliene un aizsargjosla vietām ir attēlota daudz platāka nekā 100m. Plānotās (atļautās) izmantošanas kartē ir attēlota arī Rūjas plūdu riska teritorija pagasta dienvidu daļā. Citām ūdenstecēm, kā arī Rūjai pagasta austrumu daļā plūdu riska teritorijas nav norādītas.

Jeru pagasts

Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ir norādīts, ka Rūja pārplūst pavasara palos un lietainā laikā, un palu apdraudētas teritorijas ir saimniecības ēkas, lauksaimniecības un mežu platības leļpus Rūjienas abās pusēs autoceļam Rūjiena-Valmiera un pie Rūjas skolas.

Apbūves noteikumos ir noteikts ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platums:

1. Rūjai un Sedai - ne mazāk kā 100m plata josla krastā vai ne mazāk kā visā palienes platumā,
2. Oļai - ne mazāk kā 50m plata josla katrā krastā,
3. pārējām upēm - ne mazāk kā 10m plata josla katrā krastā,
4. Staklīšu dīķim - ne mazāk kā 10m plata josla.

Plānojuma kartogrāfiskajā materiālā ir attēlota Rūjas un Sedas aizsargjosla, kas vietām ir ievērojami platāka nekā paliene. Piemēram, uz pagasta ziemeļaustrumu robežas Rūjas aizsargjosla ietver ielejas nogāzi un ir platāka par 500m.

Lodes pagasts

Plānojuma paskaidrojuma rakstā ir minēti ģeoloģiskā riska faktori, tostarp upju ieleju erozijas un akumulācijas posmi - upju gultņu aizsērēšana un dziļuma samazināšanās daudzos posmos, bet pavasara palos jaunu gultņu izskalošana. Turpat ir teikts, ka saimnieciskā darbība nav jāizvērš upju palienēs, pirmajā virspalu terasē un upju gultnes līkumojošajos (meandrējošajos) posmos. Lodes pagastā upju sanešu materiāla akumulācija raksturīga Rūjas krastos.

Apbūves noteikumos ir noteikts ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platums:

1. Rūjai - ne mazāk kā 100m plata josla krastā vai ne mazāk kā visā palienes platumā,
2. Raudavai, Krūmiņupītei, Veserupītei, Kolkupītei, Laņgupītei - ne mazāk kā 10m plata josla katrā krastā,
3. Laņģezeram - 50m plata aizsargjosla;
4. Arakstes dīķim, Lodes dīķim - 10m plata aizsargjosla.

Plānojuma kartogrāfiskajā materiālā ir attēlotas Rūjas un Laņģezera aizsargjoslas.

Ipiķu pagasts

Plānojuma paskaidrojuma rakstā ir norādīts, ka pagasta teritorijā nav plūdu apdraudētas teritorijas.

Apbūves noteikumos ir noteikts ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platums:

1. Ramata - ne mazāk kā 100m plata josla katrā krastā,
2. Pestava - ne mazāk kā 50m plata josla katrā krastā,
3. Meldrupīte - ne mazāk kā 10m plata josla katrā krastā,
4. Plānotās (atļautās) izmantošanas kartē ir attēlota Pestavas aizsargjosla.

2.2. Rūjienas novada applūstošo un pārmitro teritoriju īpatnības

Iepazīstoties ar Rūjienas novada teritorijas aprakstiem, kartogrāfiskajiem materiāliem un apsekojot teritoriju dabā 2011.gada jūlijā un augustā ir konstatēts, ka:

1. Rūjas un Sedas lejtecēs to vēsturiskās attīstības rezultātā ir izveidojušās plašas, purvainas teritorijas un saposmots reljefs (senās deltas), kur ir grūti nodalīt palos applūstošas un pastāvīgi pārmitras, purvainas vietas, kā arī izdalīt palos neapplūstošus reljefa paaugstinājumus;
2. 20.gadsimtā novada teritorijā ir veikti nozīmīgi meliorācijas pasākumi - daudzu upju posmu iztaisnošana un padziļināšana un meliorācijas sistēmu izbūvēšana, kas ir ietekmējis arī ūdens līmeni upēs, tostarp Rūjā un Sedā, līdz ar to upju palienes applūst tikai daļēji, savukārt reljefā un kartēs ir redzamas palieņu „vēsturiskās” robežas;

3. mazajām upītēm atsevišķos posmos ir samērā izteiktas ielejas, kas applūst tikai to zemākajā daļā, taču upes un ainavas aizsardzības nolūkos ir būtiski saglabāt dabiskos biotopus visā ielejā (tā labi izdalās lauksaimniecības zemju vidū), bez tam mazo attālumu un izmantojamā kartogrāfiskā materiāla mēroga noteiktības 1:10 000 dēļ šajās vietās nebija iespējams precīzi attēlot applūstošās teritorijas robežu;
4. upju palienēs, tostarp Rūjas ielejā Rūjienas pilsētas teritorijā lielās platības ir saglabājušies maz pārveidoti un dabiski biotopi - palieņu pļavas, meži un krūmāji;
5. atsevišķās vietās applūstošajās teritorijās vai to tuvumā ir konstatēta Latvijā invazīva augu suga Sosnovska latvānis (piemēram, Rūjienas pilsētā Rūjas labajā krastā pie attīrīšanas iekārtām, Ipiķos Saprāšas ielejas nogāzē), kas var veicināt šīs sugas izplatīšanos.

2.3. Applūstošo un plūdu riska teritoriju noteikšanai izmantotie kritēriji

Ņemot vērā virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu un applūstošo teritoriju noteikšanas mērķi, MK apstiprinātajā metodikā minēto, kā arī vietas specifiskos apstākļus, **applūstošo teritoriju** noteikšanai Rūjienas novada teritorijā izmantoti sekojoši kritēriji:

1. **Mitrumu mīloši augi un palienēm tipiskas augu sabiedrības, augsnes pārmitrums** ir ļoti raksturīgas pazīmes Rūjas, Sedas u.c. apsekoto upju palienēs. Palieņu pļavas, kur augāju veido parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*, ciņusmilga *Deschampsia cespitosa*, purva gandrene *Geranium palustre*, ciņu grīslis *Carex cespitosa*, slaidais grīslis *Carex acuta*, parastais miežabrālis *Phalaroides arundinacea*, purva skalbe *Iris pseudacorus* u.c. mitrām un slapjām pļavām raksturīgas augu sugas, aizņem lielu daļu apsekoto palieņu un ir labi atpazīstamas gan dabā, gan kartogrāfiskajā materiālā. Applūstošajām teritorijām raksturīgas un bieži sastopamas kokaugu sugas ir melnalksnis *Alnus glutinosa* un baltais vītols *Salix alba*.
2. **Attekas un vecupes** ir ļoti raksturīga pazīme Rūjas ielejā un labi parāda ielejas zemākās, applūstošās daļas robežas, kuras ietvaros līkumo upe.
3. **Sanesu materiāls** tika konstatēts gan koku un krūmu zaros, gan uz augsnes un labi parāda applūšanas robežu, sevišķi palienes augstākajā sausākajā daļā, kur augājs un augsne apsekošanas laikā neliecina par applūšanu.
4. **Dabā konstatējamas regulāri applūstošo teritoriju robežas, kas izveidojušās tiešas ūdens iedarbības vai saimnieciskas darbības dēļ, piemēram, izteikta robeža reljefā** ir raksturīga pazīme, kas norāda palienes robežu. Parasti šajā vietā mainās arī zemes apsaimniekošanas veids un ir redzama arī aramzemes un pļavu, aramzemes un mežu, apbūves un pļavu robeža. Rūjas un Sedas palienei ir raksturīgs izteikti nelīdzens reljefs, kur mijas slapjas ieplakas un sausāki pacēlumi.
5. **Esošās infrastruktūras, hidrotehniskās un civilās būvniecības radītā ietekme uz palienes mitruma režīmu un dabīgo veģetāciju teritorijās, kurās ir daļēji vai pilnīgi izmainījies mitruma režīms** - ņemot vērā šo kritēriju, applūstošajās teritorijās nav iekļautas esošas apbūves teritorijas, kuras saskaņā ar veiktajiem aprēķiniem un vietējo iedzīvotāju teikto applūst. Rūjienas pilsētā arī apbūves robeža un ielas ir izmantotas applūstošās teritorijas robežas noteikšanai. Arī lauku teritorijā atsevišķas viensētas atrodas uz applūstošās teritorijas robežas. Kā applūstošās teritorijas robeža ir noteikts arī bijušo Rūjas zivju dīķu dambis gar Rūju.
6. Papildus izmantota **aprēķinātā plūdu riska ar 10% varbūtību augstuma atzīme** Rūjienas pilsētā (**46,76m BS; 45,52m BS** pilsētas rietumos līdz **47,36m BS** pilsētas austrumos) un informācija par ūdens līmeņiem hidroloģisko novērojumu stacijās „Burtnieki”, „Vilniši”, „Oleri”.
7. Izmantota arī **vietējo iedzīvotāju sniegtā informācija** par apsekoto teritoriju applūšanu.

Papildus applūstošajām teritorijām, kuras ir noteiktas atbilstoši iepriekšminētajiem kritērijiem, ir izdalītas arī **plūdu riska teritorijas**. To noteikšanā ir ņemti vērā sekojoši kritēriji:

1. Atrašanās esošās apbūves teritorijās, kuras ir applūstošas saskaņā ar kartogrāfisko materiālu, aprēķinātajām plūdu risku augstuma atzīmēm vai vietējo iedzīvotāju sniegto informāciju.
2. Atrašanās vietās ar sarežģītu reljefu, kuras vismaz daļēji var applūst, ņemot vērā kartogrāfisko materiālu, aprēķinātās plūdu risku augstuma atzīmes vai vietējo iedzīvotāju sniegto informāciju,
3. Apbūvētajās plūdu riska teritorijās ir veicami pasākumi, kas iespēju robežās novērstu plūdu risku.
4. Jauna apbūve plūdu riska teritorijās plānojama vienīgi pēc detalizētas plūdu riska izvērtēšanas un applūstošās teritorijas robežas precizēšanas, veicot topogrāfisko uzmērīšanu, apsekošanu dabā un nepieciešamības gadījumā arī aprēķinus plūdu riska noteikšanai.

2.4. Applūstošo teritoriju attēlošana grafiskajā materiālā un robežas

Applūstošās teritorijas robeža ir attēlota ortofoto kartē atbilstoši iepriekš minētajiem kritērijiem un ortofoto kartē saskatāmajām kontūrām, papildus izmantojot arī augstuma līnijas un augstuma atzīmes atbilstoši PSRS Ģenerālštāba topogrāfiskās kartes pamatnei ar mēroga noteiktību 1:10 000.

Ņemot vērā to, ka ortofoto kartē augāja robežas ne vienmēr ir precīzi atšķiramas, kā arī līdzeno reljefu un pieejamās topogrāfiskās kartes mērogā 1:10 000 detalizācijas pakāpi, iespējamās neprecizitātes applūstošās teritorijas attēlojumā grafiskajā materiālā. Bez tam applūstošās teritorijas robežas precizēšana var būt nepieciešama arī gadījumos, kad tiek iegūta precīzāka informācija par zemes gabala reljefu, tostarp augstuma atzīmēm. Tādēļ applūstošās teritorijas robeža un ar to saistītā virszemes ūdensobjektu aizsargjosla ir precizējama turpmākajā plānošanas un projektēšanas gaitā, izstrādājot detālplānojumus vai, ja detālplānojuma izstrāde nav nepieciešama, zemes ierīcības projektos vai būvprojekta ģenerālplāna sastāvā, kad tiek izmantots kartogrāfiskais materiāls ar lielāku mēroga precizitāti (M 1:2000 detālplānojumam un M 1:500 zemes ierīcības un būvprojektiem). Applūstošās teritorijas un virszemes ūdensobjekta aizsargjoslas precizēšanai veic topogrāfisko uzmērīšanu un apsekošanu dabā, pieaicinot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sertificētu biotopu un sugu ekspertu. Šī darba sagatavošanas laikā sugu un biotopu aizsardzības jomā ekspertu sertificēšanas un darbības uzraudzības kārtību nosaka 2010.gada 16.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.267 „Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu un darbības uzraudzības kārtība”.

3. Rūjienas novadā esošo applūstošo teritoriju raksturojums

Atbilstoši MK apstiprinātajai metodikai noteiktās applūstošās teritorijas platība Rūjienas novada teritorijā kopā ir 1915ha, tajā skaitā Rūjienas pilsētā 140ha. Lielākās applūstošās teritorijas novadā aizņem Rūjas un Sedas applūstošās teritorijas.

Applūstošajās teritorijās ietilpst gan privāto īpašnieku, gan valsts un pašvaldības zemes, skat. 1.tabulu.

1.tabula. Applūstošās teritorijas

Zemes īpašuma piederība	Applūstošās teritorijas platība, ha	%
Fiziskas personas	1080	56,40
Juridiskas personas	534	27,88
Pašvaldība	151	7,89
Valsts	150	7,83
Kopā	1915	100

Applūstošās teritorijas ietver gan dabiskas un bioloģiski vērtīgas, gan ietekmētas un daļēji pārveidotas platības. Ieteikumi applūstošo teritoriju turpmākai apsaimniekošanai ir sniegti gan ņemot vērā Aizsargjoslu likuma prasības, gan šo teritoriju bioloģisko un ainavisko nozīmi.

Papildus applūstošajām teritorijām izdalītās plūdu riska teritorijas. Tās Rūjienā aizņem 105ha un pie zivju dīkiem - 57ha.

3.1. Bioloģiski vērtīgas teritorijas

Ekoloģiski nozīmīgas ir visas applūstošās teritorijas, ko aizņem dabiskas un daļēji dabiskas ekosistēmas - meži, purvi un lauksaimniecības zemes. Taču bioloģiskās daudzveidības ziņā vērtīgākās un platību ziņā nozīmīgākās Rūjienas novadā ir palienu pļavas, kas atbilst Eiropas Savienībā aizsargājamam biotopam **6450 Palienu zālāji**. Pieejamā informācija un apsekojumi dabā šī darba ietvaros liecina, ka lielākās palienu pļavu platības Rūjienas novada teritorijā ir dabas liegumā „Rūjas paliene” (Jeru un Vilpulkas pagasti), kā arī Rūjienas pilsētas teritorijā.

Applūstošajām teritorijām raksturīgs arī Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājams biotops **91E0 Aluviāli krastmalu un palienu meži**, kas sastopams dabas liegumā „Rūjas paliene”, kā arī citur Rūjienas novada applūstošajās teritorijās.

Rūjas palienē ir saglabājušās neizžūstošas vecupes ar daudzveidīgu ūdensaugu augāju, kas ir Latvijā aizsargājams biotops un atbilst Eiropas Savienībā aizsargājamam biotopam **3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju**.

Visi dabiskie upju posmi, kā arī regulēto upju posmi, kuros ir akmeņaina, oļaina vai granšaina grunts un straumes ātrums ir lielāks kā 0,2m/s, atbilst Eiropas Savienībā aizsargājamam biotopam **3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi**. Šāds biotops ir, piemēram, Rūjas upe Rūjienas pilsētas teritorijā.

Šī darba ietvaros ir apsekoti un reģistrēti Eiropas Savienības nozīmes aizsargājami biotopi applūstošajās teritorijās Rūjienas pilsētā, taču biotopu kartēšana visās Rūjienas novada applūstošajās teritorijās nav veikta, jo tāds nebija šī darba uzdevums.

3.2. Ietekmētās un daļēji pārveidotās teritorijas

Būtiskākā dabisko palieņu ietekmēšana un pārveidošana Rūjienas novada teritorijā ir notikusi 20.gadsimtā veiktās meliorācijas un upju pārrakšanas ietvaros, kā arī izveidojot Rūjas zivju dīķus. Teritorijas ar pilnībā pārveidotu hidroloģisko režīmu (bijušie Rūjas zivju dīķi, meliorētās lauksaimniecības zemes iztaisnoto mazo upīšu krastos, senāk uzbūvētās apbūves un mazdārziņu teritorijas Rūjienas pilsētā) vairs neatbilst applūstošo teritoriju kritērijiem un netiek iekļautas applūstošajās teritorijās.

Par daļēji pārveidotām applūstošajām teritorijām uzskatāmi palienēs ierīkoti kultivētie zālāji, tīrumi un mazdārziņi, kur ir saglabāties dabiskais reljefs un hidroloģiskais režīms (applūšana), bet nav saglabāties dabiskām palienēm raksturīgais augājs.

Pēdējos gados cilvēku darbības negatīvi ietekmētās un daļēji pārveidotās applūstošās teritorijas šī darba ietvaros konstatētas tikai nelielās platībās atsevišķās vietās - neseni uzbūvēti Rūjienas pilsētā pie vidusskolas, pie notekūdeņu attīrīšanas iekārtām un sūkņu stacijas, kā arī privātajos īpašumos Rīgas ielā 12 un Liepu ielā 3.

Rūjienas pilsētas teritorijā pie notekūdeņu attīrīšanas iekārtām applūstošajā teritorijā un uz tās robežas ir izplatījusies invazīva augu suga Sosnovska latvānis *Heracleum sosnovskii*. Sosnovska latvāņa audzes sastopamas arī Saprašas upes applūstošās teritorijas tuvumā Ipiķos. Atrašanās applūstošajā teritorijā un tās tuvumā rada papildus risku invazīvās augu sugas sēklu izplatībai ar ūdens palīdzību un šajās vietās tā būtu iznīcināma pirmkārt.

3.3. Applūstošo teritoriju izmantošana

Rūjienas novadā plašās applūstošās teritorijas ir nozīmīga ekoloģiska un bioloģiska vērtība - nozīmīga Burtnieka ezera sateces baseina hidroloģiskās sistēmas daļa, kā arī nozīmīgas aizsargājamo biotopu izplatības teritorijas un sugu migrācijas koridori.

Lai sasniegtu Aizsargjoslu likumā izvirzītos ūdensteces un ūdenstilpes, kā arī ainavas aizsardzības mērķus, likums nosaka būtiskus būvniecības ierobežojumus applūstošajās teritorijās. Kopumā applūstošo teritoriju, kuras atbilstoši Aizsargjoslu likumam ir jāietver virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, izmantošana plānojama, ievērojot Aizsargjoslu likuma 37.pantā noteiktos aprobežojumus. Applūstošajās teritorijās ir aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, kā arī aizsargdambjus, izņemot:

- a) īslaicīgas lietošanas būvju un mazēku būvniecību,
- b) esošo būvju renovāciju,
- c) kultūras pieminekļu restaurāciju,
- d) transporta un elektronisko sakaru tīklu būvju būvniecību, ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu, ūdens ņemšanas ietaišu un maģistrālo cauruļvadu būvniecību, enerģijas pārvades un sadales būvju būvniecību,
- e) peldvietu, eliņu, laivu un motorizēto ūdens transportlīdzekļu piestātņu būvniecību,
- f) jahtu ostu būvniecību, kurās paredzētas ne mazāk kā 25 atpūtas kuģu stāvvietas ūdenī, un to darbības nodrošināšanai nepieciešamo būvju un infrastruktūras objektu būvniecību,
- g) valsts meteoroloģisko un hidroloģisko novērojumu staciju un posteņu un citu stacionāru valsts nozīmes monitoringa punktu un posteņu būvniecību,
- h) biotopu apsaimniekošanai nepieciešamo īslaicīgas lietošanas būvju un dabas tūrisma nepieciešamo skatu torņus, laipu u.tml. objektu būvniecību,
- i) inženieraizsardzības un hidrotehnisko būvju izbūvi esošās apbūves aizsardzībai pret paliem vai plūdiem un stacionārās aizsardzības būves piesārņojuma aizturēšanai un savākšanai,
- j) teritorijas uzbēršanu šā punkta "d", "e", "f", "g" un "i" apakšpunktā noteiktās būvniecības īstenošanai.

Nemot vērā applūstošo teritoriju ekoloģisko lomu, tajās sastopamās dabas vērtības, kā arī ievērojot Aizsargjoslu likuma prasības, **ieteicams arī turpmāk šīs teritorijas attīstīt kā bioloģiski un ainaviski nozīmīgas lauksaimniecības, mežsaimniecības, tūrisma un rekreācijas teritorijas.**

Īpaša uzmanība būtu pievēršama applūstošo teritoriju saglabāšanai un apsaimniekošanai Rūjienas pilsētā, lai tās kļūtu par pievilcīgu un nozīmīgu pilsētas ainavas un „zaļās infrastruktūras” sastāvdaļu. Arī pašlaik pilsētas teritorijā daļa palieņu pļavu tiek nopļautas vai noganītas, ir ierīkotas vairākas atpūtas vietas (skat. attēlus 1.pielikumā).

Lai palielinātu applūstošo teritoriju ainavisko un bioloģisko vērtību, kā arī veicinātu to ilgtspējīgu un saimniecisku izmantošanu, ieteicams:

1. atbalstīt un veicināt palieņu pļavu izmantošanu siena ieguvei un ganībām,
2. veikt saudzīgu mežsaimniecisko darbību (kopšanas un izlases cirtes) un pārdomātu koku un krūmu ciršanu ārpus meža zemes, lai sekmētu platlapju (ozolu, liepu, gobu, vīksnu, kļavu), vītoli, melnalkšņu mežaudžu veidošanos, kā arī saglabātos un veidotos iepriekš minēto koku sugu grupas ūdeņu krastos ārpus meža zemes,
3. nepieciešamības gadījumā veikt arī upju apsaimniekošanas pasākumus - izvākt koku un zaru sanesumus, bebru dambjus, upē ielīkušos kokus un krūmus, kas traucē ūdens plūsmai, izvākt blīvas ūdensaugu audzes,
4. uzturēt pļavu apsaimniekošanai nepieciešamās meliorācijas sistēmas,
5. uzturēt un apsaimniekot ierīkotās atpūtas vietas (savākt atkritumus, savlaicīgi izplaut utml.),
6. iznīcināt Sosnovska latvāņa audzes (ņemot vērā atrašanos applūstošajās teritorijās, būtu izmantojamas mehāniskās metodes - nopļaušana, lapu rozetes izrakšana utml.),
7. izplānot, ierīkot un uzturēt papildus infrastruktūru (takas, atpūtas vietas utml.),
8. upju krastos ierīkoto infrastruktūru un apskates objektus iesaistīt vienotā pilsētas, novada, reģiona tūrisma piedāvājumā,
9. saglabāt nozīmīgākās dabas vērtības (piemēram, dabiskos meža biotopus, īpaši aizsargājamus biotopus) un veikt apmeklētāju radītās slodzes monitoringu,
10. neierīkot jaunas aramzemes platības līdz šim dabiskajās palieņu pļavās,
11. plānojot un veicot regulēto upju - valsts nozīmes ūdens noteku renovāciju un rekonstrukciju, ņemt vērā un veicināt upju dabiskošanās procesus un nepieļaut regulēto upju atkārtotu pārvēršanu grāvjos;
12. neveikt dabisko upju un strautu posmu regulēšanu un neierīkot jaunas meliorācijas sistēmas, kas būtiski maina palieņu dabisko ūdens režīmu.

4. Plūdu riska un citas pārmitrās teritorijas

4.1. Plūdu riska teritorijas

Teritorijas plānojumā vēlams norādīt arī tās teritorijas, kurās plūdu risks pastāv, bet kuras neatrodas atbilstoši MK apstiprinātajai metodikai noteiktajās applūstošajās teritorijās un nav ietveramas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās.

Applūstošās esošās apbūves teritorijas

Applūstošajās teritorijās nav iekļautas esošās apbūves teritorijas Rūjienas pilsētā, kuras saskaņā ar vietējo iedzīvotāju sniegto informāciju applūst un kurās atbilstoši veiktajiem MK apstiprinātajā metodikā norādītajiem aprēķiniem ir iespējama applūšana ar varbūtību vienu reizi 10 gados, bet kurās turpmāki būvniecības ierobežojumi neveicinās Rūjas upes aizsardzību u.c. aizsargjoslas mērķu sasniegšanu. Taču šīs teritorijas ir attēlojamas teritorijas plānojumā kā plūdu riska teritorijas, lai informētu sabiedrību un nepieciešamības gadījumā plānotu un veiktu nepieciešamos pasākumus aizsardzībai pret plūdiem.

Plūdu riska teritorijās ieteicams iekļaut arī teritorijas, kurās aprēķinātā applūšanas varbūtība ir mazāka kā 10 %, (piemēram, var applūst vienu reizi 100 gados, kas Rūjienas pilsētā sasniedz augstuma atzīmi 47,29m BS rietumos līdz 48,13m BS austrumos), kā arī pārējās teritorijas, par kuru applūšanu ir informācija. Šajās teritorijās applūšanas robeža precizējama turpmākās plānošanas vai būvprojektēšanas gaitā.

Neapbūvētas plūdu riska teritorijas

Rūjienas pilsētā atbilstoši aprēķinātajām 1% applūšanas riska augstuma atzīmēm (47,29m BS rietumos līdz 48,13m BS austrumos) un vietējo iedzīvotāju sniegtajai informācijai izdalītajās plūdu riska teritorijas ietilpst arī plašas pašlaik neapbūvētas platības uz pilsētas ziemeļrietumu un dienvidrietumu robežas.

Plūdu riska teritorija izdalīta arī Rūjas un Sedas lejtecē, kur sarežģītā reljefa dēļ bez detalizētas izpētes un detālāka kartogrāfiskā materiāla nav iespējams precīzi noteikt un atzīmēt applūšanas robežu.

Plānojot apbūvi šajās plūdu riska teritorijās, jāņem vērā gan to nozīme kopējā Rūjas un Sedas hidroloģiskajā sistēmā, gan tur sastopamās dabas vērtības. Tādēļ šajās teritorijās applūšanas un pieļaujamās apbūves robeža precizējama turpmākās plānošanas vai būvprojektēšanas gaitā, veicot topogrāfisko uzmērīšanu, apsekošanu dabā, pieaicinot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sertificētu biotopu un sugu ekspertu, un nepieciešamības gadījumā veicot arī aprēķinus plūdu riska noteikšanai.

4.2. Teritorijas ar apgrūtinātu virszemes ūdeņu noteci un meliorācijas sistēmu regulētu ūdens režīmu

Atbilstoši reljefam Rūjienas novadā ir plašas pastāvīgi vai periodiski pārmitras teritorijas ar apgrūtinātu virszemes ūdeņu noteci (piemēram, Tītu ezera, Rūjas purva un Brīvpurva apkārtnē, Sapašas un Oļas krastos) vai meliorācijas sistēmu regulētu ūdens režīmu (piemēram, Virķītes, Sapašas, Oļas u.c. mazo upīšu krastos), kas ir saistītas ar applūstošajām teritorijām un kurās bez detālas izpētes un detalizēta kartogrāfiskā materiāla nav iespējams noteikt precīzu applūšanas robežu.

Šādās pārmitrās vai daļēji nosusinātās vietās nav plānojamas jauna apbūves teritorijas.

Jaunu meliorācijas sistēmu izbūve vai esošo meliorācijas sistēmu vērienīga rekonstrukcija ne tikai izmainīs šo teritoriju mitruma apstākļus, bet var ietekmēt arī blakusesošās applūstošās teritorijas (samazināt vai palielināt applūstošās platības).

Secinājumi un priekšlikumi applūstošo teritoriju apsaimniekošanai

1. Pašlaik spēkā esošajā Rūjienas novada teritorijas plānojumā:
 - a. nav noteiktas applūstošās teritorijas, jo novadā ietilpstošo pagastu un Rūjienas pilsētas teritorijas plānojumi tika izstrādāti un apstiprināti pirms attiecīgo grozījumu izdarīšanas Aizsargjoslu likumā;
 - b. plūdu riska teritorijas ir norādītas Rūjienas pilsētas un daļēji arī Vilpulkas pagasta teritorijas plānojuma grafiskajā daļā, bet pieminētas arī Jeru un Lodes pagastu plānojumu paskaidrojuma rakstos;
 - c. Jeru un Lodes pagastu saistošajos apbūves noteikumos ir noteikts, ka Rūjas un Sedas aizsargjosla ir ne mazāk kā 100 m plata josla katrā krastā vai ne mazāk kā visas palienes platumā;
 - d. Vilpulkas pagasta teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas vienlaikus ir noteiktas arī kā būvlaides un papildus tam pie ūdenstecēm ar izteiktu periodiski aplūstošu palieni būvniecība ir aizliegta ne mazāk kā visas upes palienes platumā;
 - e. Vilpulkas un Jeru pagastu teritorijas plānojumu grafiskajā daļā Rūjas un Sedas aizsargjoslas vietām ir noteiktas ievērojami platākas nekā minimāli nepieciešamie 100 m, ietverot palieni un ielejas krasta nogāzi;
 - f. Ipiķu pagasta plānojuma materiālos nav norādītas plūdu apdraudētas teritorijas un virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas ir noteiktas minimāli nepieciešamajā platumā.
2. Applūstošās teritorijas Rūjienas novada teritorijā šī darba ietvaros ir noteiktas pēc dabā konstatējamām pazīmēm, ņemot vērā arī aprēķināto 10% plūdu riska augstuma atzīmi Rūjienas pilsētas teritorijā, un iezīmētas ortofoto kartē atbilstoši tajā redzamajām kontūrām un topogrāfiskās kartes ar mēroga noteiktību 1:10 000 augstuma līnijām un augstuma atzīmēm. Applūstošās teritorijas platība Rūjienas novada teritorijā kopā ir 1915ha, tajā skaitā Rūjienas pilsētā 140ha.
3. Ņemot vērā teritorijas līdzeno reljefu un izmantoto karšu detalizācijas pakāpi, ir iespējamas neprecizitātes applūstošās teritorijas robežu noteikšanā, un nepieciešamības gadījumā veicot konkrētās vietas detalizētu izpēti (apsekošanu dabā, izmantojot detalizētāku kartogrāfisko materiālu un veicot topogrāfisko uzmērīšanu), ir iespējama applūstošās teritorijas robežas precizēšana. Teritorijas plānojuma Apbūves noteikumos nepieciešams noteikt to, ka applūstošās teritorijas robežu ir iespējams precizēt, veicot detalizētu izpēti dabā un topogrāfisko uzmērīšanu.
4. Applūstošā teritorija ir vienota sistēma un Rūjas un Sedas applūstošās teritorijas turpinās un ir nosakāmas arī blakusesošo pašvaldību (Mazsalacas, Naukšēnu un Burtnieku novadu) teritoriju plānojumos, bet applūstošās teritorijas apsaimniekošana ir plānojama sadarbībā ar minētajām pašvaldībām.
5. Rūjienas novada applūstošajās teritorijās ievērojamas platības aizņem Eiropas Savienībā aizsargājams biotops *6450 Paliēņu zālāji*, sevišķi dabas lieguma „Rūjas paliene” un Rūjienas pilsētas teritorijā. Rūjienas novada applūstošajās teritorijās sastopami arī Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi *91E0 Aluviāli krastmalu un paliēņu meži* un *Vecupes (3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju)*. Ar applūstošajām teritorijām tieši saistīts ir Eiropas Savienībā

aizsargājamais biotopam 3260 *Upju straujtecēs un dabiski upju posmi*, kam atbilst visi dabiskie upju posmi, kā arī regulēto upju posmi, kuros ir akmeņaina, oļaina vai granšaina grunts un straumes ātrums ir lielāks kā 0,2m/s.

6. Atbilstoši Aizsargjoslu likuma prasībām, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā ir jāiekļauj visa applūstošā teritorija.
7. Rūjienas novada teritorijas plānojumā ieteicams norādīt arī plūdu riska teritorijas, kur ir iespējama applūšana saskaņā ar veiktajiem aprēķiniem vai novērojumiem dabā, bet kuras nav iekļautas atbilstoši MK apstiprinātajai metodikai noteiktajās applūstošajās teritorijās.
8. Rūjienas novada teritorijas plānojumā applūstošajās teritorijās ieteicams noteikt tādus plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumus, kas veicinātu palienu un ūdeņu krastmalu ilgtspējīgu apsaimniekošanu (skat. 3.3. nodaļu).

Informācijas avoti

Auniņš A. (red.) 2010. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. Latvijas Dabas fonds, Rīga, 320 lpp.

Dabas lieguma „Rūjas paliene” dabas aizsardzības plāns 2006.-2012. gadam. Rīga, LDF, 2006.

Natura 2000 teritorijas „Vidusburtnieks” dabas aizsardzības plāns 2006.-2016. gadam. Rīga, LDF, 2005.

Aizsargjoslu likums. LR likums, 05.02.1997. ar grozījumiem 21.02.2002., 19.06.2003., 22.06.2005., 06.03.2008., 14.05.2009.

Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu. MK noteikumi Nr.421, 05.12.2000. ar grozījumiem 25.01.2005., 27.01.2009.

Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu. MK noteikumi Nr.396, 14.11.2000. ar grozījumiem 27.07.2004.

Noteikumi par teritoriju plānojumiem. MK noteikumi Nr. 62, 24.02.1998. (spēkā līdz 09.12.2000.)

Noteikumi par teritoriju plānojumiem. MK noteikumi Nr. 423, 05.12.2000. (spēkā līdz 31.12.2003.)

Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumi. MK noteikumi Nr.34. 13.01.2004. (spēkā līdz 04.11.2004.)

Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi. MK noteikumi Nr.883, 19.10.2004. (spēkā līdz 10.10.2009.)

Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi. MK noteikumi Nr.1148, 06.10.2009.

Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika. MK noteikumi Nr.406, 03.06.2008. ar grozījumiem 20.04.2010.

www.daba.gov.lv

www.karte.lad.gov.lv

www.likumi.lv

www.rujiena.lv

Pielikumi

1. pielikums Raksturīgākie Rūjienas novada applūstošo teritoriju attēli

1. att. Rūjas upe uz Jeru pagasta un Rūjienas pilsētas robežas. Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi 3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi un 91E0 Aluviāli krastmalu un palieņu meži.

2. att. Rūjas upe dabas liegumā „Rūjas paliene” - Sēļu un Jeru pagasta robeža. Upes palienē lielās platībās sastopams Eiropas Savienībā aizsargājamais biotops 6450 Palieņu zālāji.

3. att. Rūjas vecupe uz Rūjienas pilsētas un Ķoņu pagasta robežas. Vecupes ar daudzveidīgu augāju ir Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājams biotops (3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju).

4. att. Applūstošajām teritorijām Rūjienas pilsētā ļoti raksturīgs ir Eiropas Savienībā aizsargājamais biotops 6450 Palieņu zālāji

5., 6. att. Rūjas paliene Rūjienas pilsētas teritorijā - nozīmīga vieta dabas procesu norisei un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, kā arī izcilas dabas ainavas pilsētas vidū.

7. att. Baltais vītols - Rūjas palienē, Rūjienas pilsētā (sasniedzis dižkoka izmērus), viena no applūstošajām teritorijām raksturīgākajām koku sugām.

8.att. Apsaimniekota (noganīta) palieņu pļava Rūjienas pilsētā lejpus Imantdzirnavām.

9. att. Savdabīga priede Rūjienas pilsētā Rūjas kreisajā krastā pie trošu tiltiņa.

10., 11. att. Rūjas paliene Rūjienas pilsētas teritorijā. Palienēm raksturīgs reljefs ar ieplakām un pacēlumiem.

12. att. Rūjas krastā ierīkota atpūtas vieta pie Rūjienas pilsētas rietumu robežas.

13. att. Rūjas upe un krasti Rūjienas pilsētā tiek izmantoti atpūtai.

14., 15. att. Applūstošās teritorijas Rūjienas pilsētā aizņem arī atmatas un mazdārziņi.

16. att. Kanalizācijas spiedvada uzbērums Rūjas palienē Rūjienas pilsētā.

17. att. Uzbērums Rūjas palienē pie Rūjienas attīrīšanas iekārtām.

18., 19. att. Uzbēršana vienlaidu platībā pilnībā iznīcina dabisko palieni. Rūjienas pilsētā neseni uzbērumi tika konstatēti īpašumos Rīgas ielā 12 un Liepu ielā 3.

18. att. Uzbērta arī Rūjas paliene pie Rūjienas vidusskolas.

20. att. Nav pieļaujama komposta kaudžu un līdzīgu „izgāztuvju” ierīkošana applūstošajās teritorijās, lai nepieļautu upes piesārņošanu un neveicinātu eitrofikāciju.

22., 23. att. Invazīvā augu suga Sosnovska latvānis Rūjas applūstošajā teritorijā Rūjienas pilsētā un Sapašas applūstošās teritorijas tuvumā lpiķos (attēls pa labi). Šādās vietās Sosnovska latvānis jāiznīcina pirmkārt, lai novērstu sēkļu izplatīšanos ar ūdens palīdzību.

24., 25. att. Rūjienas pilsētā izteiktu applūstošās teritorijas robežu veido esošā apbūve uz dabiska vai uzbērta reljefa paaugstinājuma.

26., 27. att. Applūšanas pēdas - sanesas ir atrodamas arī mežos un pļavās, kur nav mitrumu mīlošu augu sugu veidots augājs. Attēlā pa labi - palu atstāts slīkšņas gabals Rūjienas pilsētā Rūjas kreisajā krastā pie trošu tiltiņa.

19. att. Aizsargjoslu likums pieļauj mazēku izvietojumu applūstošajās teritorijās, taču ne tuvāk kā 10m no krasta un neveicot uzbēršanu.

21. att. Rūjas krasts Rūjienas pilsētā. Upju aizsargjoslu kopšana ir vēlama, taču veicama tā, lai veidotos noturīga koku josla vai koku grupas. Pirmkārt saglabājami resnākie koki un koku sugas šādā secībā: ozoli, gobas, vīksnas, liepas, kļavas, melnalkšņi, vītoli, oši u.c. koku sugas, kā arī ainaviski koki un krūmi. Ieteicams atstāt vairāk koku, jo jārēķinās ar bebru un vēja ietekmi. Veidojot mozaīkveida apaugumu krastos, ieteicama, noēnoto un izgaismoto posmu attiecība 3:1.

28., 29. att. Rūjas krasts Rūjienas pilsētā pie estrādes. Labi redzama ūdens līmeņa starpība jūlijā un pavasara palos, par ko liecina krūmos palikušās ūdensaugu sanesas.

30., 31. att. Aplūstošajām teritorijām tieši blakus esošās apbūves teritorijas ieteicams iekļaut plūdu riska teritorijās, ja par iespējamu applūšanu liecina vēsturiskā informācija vai augstuma atzīmes.

32., 33. att. Eiropas Savienībā aizsargājams biotops 6510 *Mēreni mitras pļavas* Rūjas plūdu riska teritorijā Rūjienas pilsētā pie dienvidrietumu robežas.

34. att. Īpaši aizsargājama dabas teritorija - ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Jeru alas” Rūjas kreisajā krastā lejpus Imantdzirnavām.

35. att. Regulētā Virķītes augštece. Šādās vietās (padziļināta un iztaisnota upes gultne, līdzens reljefs plašā teritorijā, ierīkojot aramzemes, izmainīta dabiskā palienu veģetācija un, iespējams, izmainīts arī reljefs) bez detalizētas izpētes nav iespējams noteikt aplūstošās teritorijas robežu.

36., 37. att. Zemes īpašnieces norādīta palu robeža Rūjas kreisajā krastā Lodes ciemā.

38., 39. att. Lodes ciema attīrīšanas iekārtu izplūde un attīrīšanas iekārtas uz aplūstošās teritorijas robežas.

40., 41. att. Tomāti blakus Lodes ciema attīrīšanas iekārtām, iespējams, ir iesējušies ar notekūdeņu palīdzību.

42., 43. att. Laņģupītes uzpludinājums - Lodes dzirnavezers. Attēlā pa labi -bīstami izveidota ūdens ieklūde slūžās.

42. att. Arakstes upīte (Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājams biotops 3260 *Upju straujtecēs un dabiski upju posmi*) ar applūstošo teritoriju Arakstes m. parkā.

43. att. Mīlas akmens Arakstes krastā pie Arakstes muižas parka.

44., 45. att. Arakstes dzirnavezers leļpus Arakstes muižas parka.

46. att. Sapaša (Pestava) pie Vilpulkas. Applūstošā teritorija - lēzena ieleja ar dabisku veģetāciju lauksaimniecības zemju vidū.

47. att. Labiekārtota atpūtas vieta Sapašas (Pestavas) krastā pie Ipiķu skolas. Ierīkojot labiekārtojumu ieteicams pēc iespējas mazāk ieļaupties dabiskajā vidē.

2. pielikums Rūjienas novada applūstošo un plūdu riska teritorijas

